

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania Ł. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
przy udziale K. Sp. z o.o. sp.k. w K.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 18 lutego 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Krakowie z dnia 11 marca 2025 r., sygn. akt III AUa 50/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 marca 2025 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie, po rozpoznaniu apelacji organu rentowego, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 16 listopada 2021 r. i oddalił odwołanie Ł. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 15 lutego 2018 r., stwierdzającej, że odwołujący się - jako wykonujący pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek K. Sp. z o.o. Sp. k. - nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu

ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 29 marca 2017 r. do 31 października 2017 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, poszerzony materiał dowodowy wykazuje, że umowa zlecenia (z 29 marca 2017 r.) nie była faktycznie wykonywana (była pozorna), co w konsekwencji skutkuje jej nieważnością. Sąd zwrócił także uwagę na nieprawdopodobnie wysokie wynagrodzenia zleceniobiorcy w porównaniu z podstawą wymiaru składek innych osób zatrudnionych u płatnika (takie podstawy wynosiły do 2.500 zł do 1.200 zł, zaś w przypadku odwołującego się podstawa została ustalona na kwotę 13.738,50 zł). Nadto nie można zauważyć koligacji rodzinnych w sprawie oraz tego, że z dniem 1 listopada 2017 r. odwołujący się został wyrejestrowany z ubezpieczenia.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną w całości pełnomocnik odwołującego się. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej oraz na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne. Jego zdaniem, problem prawny obejmuje kwestię, „czy możliwe jest uznanie umowy zlecenia za pozorną wyłącznie na podstawie relacji rodzinnych stron umowy i braku udokumentowania efektów współpracy, mimo istnienia świadków, korespondencji i realnych działań w ramach umowy”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Katalog okoliczności otwierających drogę do merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej jest zamknięty i obejmuje przypadki enumeratywnie wymienione w treści art. 398⁹ § 1 k.p.c. Skarżący wskazał na podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. (istotne zagadnienie prawne oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona).

Po pierwsze, w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, a na pewno nie zostało ono wydobyte przez skarżącego. Wstępnie trzeba tylko

przypomnieć, że z zagadnieniem prawnym mamy do czynienia, gdy: (-) przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie; (-) zagadnienie dotyczy wykładni przepisów prawa, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw; (-) skarżący, formułując problem prawny, określi przepisy prawa i wskaże argumenty, które prowadzą do rozbieżnych ocen; (-) przeprowadzi stosowny wywód prawny, zbieżny do pytania prawnego, o którym mowa w art. 390 k.p.c., tak by uchwycić istotę i wagę formułowanego problemu. Dopiero łączne spełnienie powyższych warunków otwiera drogę do stwierdzenia, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Analiza tej części wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia wskazuje, że skarżący dość swobodnie podszedł do powyższych wymogów. Przede wszystkim traktuje kwestię pozorności jako zagadnienie zupełnie nowe, mimo że przepis ten doczekał się wielu wypowiedzi interpretacyjnych, w tym także na tle spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sformułowane pytanie jest na tyle proste i oczywiste, że może być (a w sprawie zostało) zrekonstruowane za pomocą zwykłej wykładni prawa, jakiej dokonał sąd powszechny.

W sporze o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym kluczowa pozostaje kwestia ustaleń faktycznych, których prawidłowość rzutuje na zastosowanie prawa materialnego. Sąd Apelacyjny zastosował się do powyższej reguły i klarownie wyjaśnił, dlaczego zgłoszony tytuł nie uzyskał ochrony prawnej.

Stąd można jedynie przypomnieć, że w judykaturze nie kwestionuje się uprawnienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do zbadania ważności tytułu ubezpieczenia (umowy o pracę, zlecenia, dzieła) w celu stwierdzenia objęcia danej

osoby ubezpieczeniem społecznym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12, LEX nr 1341964; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2018 r., II UK 438/17, LEX nr 2538834). Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia, którym strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty charakter stosunku prawnego łączącego strony i istniejący tytuł ubezpieczenia oraz wydać w tym zakresie decyzję na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy systemowej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II UK 454/13, LEX nr 1495840). W orzecznictwie zwraca się też uwagę, że zamiar uzyskania ochrony ubezpieczeniowej bez rzeczywistego wykonywania umowy świadczy o fikcyjności zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2020 r., II UK 387/18, OSNP 2021 nr 6, poz. 68). Fikcyjne zawarcie umowy, czyli niezwiązane z wykonywaniem pracy, powoduje, że dokonanie zgłoszenia do ubezpieczeń następuje pod pozorem zatrudnienia. Zatem osoba, która kreuje fikcyjny tytuł ubezpieczenia społecznego nie podlega temu ubezpieczeniu.

Sumując, w sprawie Sąd Apelacyjny wyraził stanowisko, z jakiego powodu przeczy skutecznemu wykreowaniu umowy zlecenia. Pogląd ten wy dobył z materiału dowodowego, który zostało dodatkowo poszerzony przed podjęciem decyzji, posługując się wypracowaną w orzecznictwie metodologią oceny stosunków prawnych. Na tym tle skarżący nie zdołał skonstruować nowego istotnego zagadnienia prawnego.

Po wtóre, skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Z wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wynika żadna kwalifikowana wada prawna, która na pierwszy rzut oka pozwala uznać stanowisko skarżącego. Adekwatne w tej mierze pozostaje porównanie zatrudnionych dotychczas osób w firmie i ich podstaw wymiaru do sytuacji odwołującego się. Tego rodzaju zabieg interpretacyjny przeczy uznaniu wyroku za błędny, zwłaszcza że przy tej okazji sąd analizował poszczególne racje za pomocą typowych narzędzi interpretacyjnych (zasad logicznego rozumowania, zasad doświadczenia życiowego). Sam brak zadowolenia strony z wyniku postępowania nie realizuje przesłanki oczywistego naruszenia prawa.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono w myśl art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

AGM

[a.ł]